

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

21. De indulgentijs. Quid sit indulgentia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

Italia, non est consuetudo soluendi. Aliqui dicunt, quia à principio fuit extracta decima. Quicquid sit, in his locis non obligantur homines soluere: & breuiter dicendo, consuetudo seruanda est, etiam de quòta, donec aliud per maiores disponatur.

Aduerte quartò, ex Clem. cupientes, de pœnis, quòd est excommunicatio lata contra eos, qui in concione aliquid dicunt hac intentione, vt auertant animos fidelium à solutione decimarum; sed hæc excommunicatio non est contra omnes Concionatores, sed contra solos religiosos, & ipso facto incurritur; non tamen est Papæ referuata, sed potest ab Episcopo absolui. Hæc pauca de decimis sufficiant, plura non puto Confessario necessaria esse.

De indulgentijs. Quid sit indulgentia.

CAPVT XXI.

Post completam materiam de penitentia, quam per multos libros, & capita digessimus, sequitur materia quædam multum ipsi annexa, puta, de indulgentijs: nam pœna, quæ sæpè per penitentiam non aufertur, per indulgentiam relaxatur. Primum ergo discutiendum est, quid sit indulgentia: videtur autem sic posse describi; est *remissio pœnæ temporalis pro actibus peccatis debitæ, extra sacramentum facta, ex thesauri ecclesiastici dispensatione.* Pro cuius explicatione aliquot sunt notanda fundamenta.

Primum est, homo pro peccato incurrit culpam, & reatum pœnæ; quamuis non eodem modo in peccato mortali, & veniali. Explico: Cum homo peccat mortaliter, incurrit culpam, quæ consistit in hoc, quòd perdit amicitiam Dei, & contrahit inimicitiam eius; perdit amorem, & acquirit odium: incurrit etiam pœnam; nam propter hanc culpam, est obligatus pœnæ sempiternæ infernalis ignis post mortem corporalem. At cum homo venialiter peccat, quamuis sit in gratia, contrahit quandam culpam, sed multò minorem: non enim fit inimicus, neque perdit amicitiam, sed remittitur seruator amicitia, vt non cum tanto seruore, & intensione charitatis amet, sicut amabat sine tali culpa. Demum, contrahit etiam reatum pœnæ, sed non æternæ, sed temporalis,

in hoc mundo per pœnitentiam, & satisfactionem soluendæ, vel in Purgatorio post obitum. Est ergo in peccato, tam mortali, quã veniali, tam culpa, quàm pœna. Aduerte ergo, quòd non, quoties remittitur homini culpa, remittitur etiam tota pœna, sed sæpè remittitur culpa, & pars pœnæ tantum. In primis, cùm alicui remittitur peccatum mortale, tunc culpa tota deletur, & remittitur etiam pœna æterna, quantum ad hoc, quòd non manet obligatus ad æternam pœnam; tamen tamen illa pœna commutata in temporalem, in hoc mundo, aut in Purgatorio soluendam. Similiter etiam aliquando remittitur culpa venialis, non tamen tota pœna: sicut per aquam benedictam remittuntur venialia, quantum ad culpam, non tamen quantum ad totam pœnam; quamuis, quoties culpa remittitur pars pœnæ remittatur. Aliquando autem tota remittitur, vt in baptismo, in quò omnia peccata, & quantum ad culpam, & quantum ad totam pœnam remittuntur. Et similiter, cùm aliquis vehementi quadam contritione, & deuotione accedit ad Sacramentum pœnitentiæ, aut ad aliud sacramentum: tunc enim pro quantitate talis deuotionis, & contritionis, minuitur etiam quantitas pœnæ debitæ.

Sit secundum fundamentum; opera bona iusti hominis, & in gratia existentis duo habent, & sunt meritoria, & satisfactoria. Meritoria quidem, vitæ æternæ, & augmenti gratiæ: nam iusto, per bonâ opera eius, gratiæ augmentum datur, per quod meretur, vt post mortem maior ei detur gloria æternaliter: sunt etiam eadem opera satisfactoria pro pœnis, quæ debet pro mortalibus iam remissis, quoad culpam, & nõ quoad pœnam totam, & etiam pro venialibus. Vnde pro quantitate operum, minuitur etiam quantitas pœnæ temporalis debitæ. Est autem vnum discrimen inter meritum, & satisfactionem hanc, quòd nullus iustus potest per sua opera mereri alteri homini gratiã, sicut meretur sibi: gratia enim non datur a Deo vllis, nisi per opera ipsiusmet gratiam accepturi; quamuis iustus aliquando impetret à Deo, vt det alteri huiusmodi opera, per quæ consequatur gratiam, tamen non meretur de condigno alteri gratiam. Solus Christus Dominus est, qui omnibus nobis meruit gratiam: Gratia enim homini data, ex merito Christi est. Ob id dicitur Ioan. i. *Habit. iuit in nobis plenus gratia.* At verò vnus Iustus potest pro altero satisfacere, quoad pœnam, sicut pro se: verb. gr. si Petrus ieiunat pro Paulo, remittit Deus pœnam, quam debet Paulus, ac si ipse ieiunaret. Meri-

cum ergo non communicatur ab vno in alterum, sed sola satisfactio.

Tertium sit fundamentum. Multi sunt iusti, qui ob nulla, aut paucissima, eaque venialia peccata, quæ committunt, aut nullius, aut pauca sunt pœnæ debitores: & in his redundat satisfactio, quia illorum bona opera sunt satisfactoria; tamen, quia non debent pœnam, satisfactione non indigent; aut non tanta satisfactione, quia maiora sunt opera, quam pœna debita. Quod hoc ita sit, habemus ex scriptura Iob. 6. *Vtinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui, & calamitas, quam patior quasi arena maris, hæc grauior appareret.* Habemus etiam hoc ex capite nostro Christo, qui nullum peccatum fecit, & tamen opera ipsius satisfactoria erant pro pœnis infinitis. Habemus & ex beatissima Virgine Maria, quæ nullum habuit, neque originale peccatum, & tamen opera eius fuerunt maiora omnibus alijs operibus omnium iustorum, præter Christum. Habemus hoc ex Apostolis, ex Martyribus, & ex multis, immò ferè omnibus iustis.

Aduerte tamen, quod quamuis ista satisfactio non profuerit ipsis, tamen nõ perijt, sed prodest nobis omnibus peccatoribus, qui satisfactione indigemus. Dices, quomodo hoc esse potest? Dico hoc fieri, quia vt habetur ad Rom. 12. *Omnes sumus vnum corpus in Christo, ipse caput est, reliqui omnes membra.* Ratione ergo vnionis, quod vnus est, alteri communicatur, cum ille non indiget, & quia etiam ratione gratiæ cognati sumus, bona aut vnus in hæredes cognationis transeunt, satisfactio autem Christi prodest, quia ipse caput est, à quo virtus solet in membra diffundi. Omnes ergo istæ satisfactiones Christi, & omnium iustorum à primo Abel, vsque ad vltimum, conseruatae sunt, & repositæ in isto corpore Ecclesiæ, vt ex ipsis fiat in indigentia membra communicatio: & tales satisfactiones dicuntur thesaurus Ecclesiæ militantis, qui quidem infinitus est; nam sola Christi satisfactio infinita fuit.

Sit quartum fundamentum. In Ecclesia est potestas dispensandi hunc thesaurum membris indigentibus: frustra enim esset thesaurus, si non esset clavis aperiens, & potestas distribuens. Hæc residet in capite, & Vicario Christi: potest hic dare, & dispensare thesaurum: Quoties ergo mihi, tibi, vel alijs dat ex hoc thesauro, vt pro nostris debitis pœnis satisfaciamus, tunc talis dispensatio dicitur indulgentia. Vnde Catholicus debet secundum fidem cõfiteri, & asserere has tres veritates.

Prima est, esse hunc thesaurum infinitam satisfactionem Christi, & Sanctorum in Ecclesia: ita determinatur in extraua. vnigenitus, à Clemente VI.

Secunda est, esse hanc potestatem in Ecclesia, dispensandi membris hunc thesaurum. Hæc determinatur à Concil. Trid. Sess. 25.

Tertia est, esse vtilis indulgentias, & prodesse fidelibus, qui conuenienter eis vtuntur: ita determinatur in Concil. Lateranens. Viennen. Basilien. Ex supradictis facile est definitionem indulgentiæ intelligere, quæ superius posita est, cuius singulæ partes in sequenti capite exponuntur.

Expositio singularum partium definitionis indulgentiæ.

CAPVT XXII.

Indulgentia dicitur remissio, quia per eam fit quædam relaxatio, & condonatio. Vnum tamen nota hic, quod multum considerandum est, in indulgentia interuenire misericordiam simul, & iustitiam quandam. Sit exemplum, est aliquis debitor, seu damnatus ad triremes, constituitur aliquis loco eius, qui talem patiatur pœnam, hic misericordia quædam est in eo, quod acceptetur iste, vt pro eo soluat tamen etiã iustitia quædam est: nam vera est solutio pœnæ. Similiter, cum quis est debitor centum aureorum, & ex arano publico ei dantur, vt soluat; ita in præsentia, condonatio, & misericordia est, quod huic detur pœna, & satisfactio alterius: tamen iustitia est; nam pœna soluitur: vnde sanctus Thomas, 4. sent. dist. 20. dixit, indulgentiam non esse tam remissionem, quam commutationem pœnæ, qua vnus pœna mutat in pœnam alterius. Dicitur ergo indulgentia, remissio, condonatio, relaxatio, respectu illius, cui fit.

Rursus, in definitione dicitur, *pœnæ*, quia culpa non remittitur per indulgentiam, sed pœna debita culpæ. Sacramentum est, quod culpam tollit. Dices, si per indulgentiam non tollitur & culpa, quare in concessione indulgentiarum aliquarum dicitur, *à culpa, & pœna*? Dico, multos Doctores reprehendere istud verbum, & dicunt non esse profectum à sede Apostolica, sed ab istis Quæstuarijs; tamen non est cur ita secrete re-